

۱۴۲۵ / ۱۲ / ۲۱

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران
تمیسه دارک

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد

موضوع :

روابط انسانی در مدیریت اسلامی

و مقایسه آن با سایر مکاتب

استاد راهنما:

حجت الاسلام والمسلمین دکتر صدرالدین شریعتی

استاد مشاور:

دکتر علی دلاور

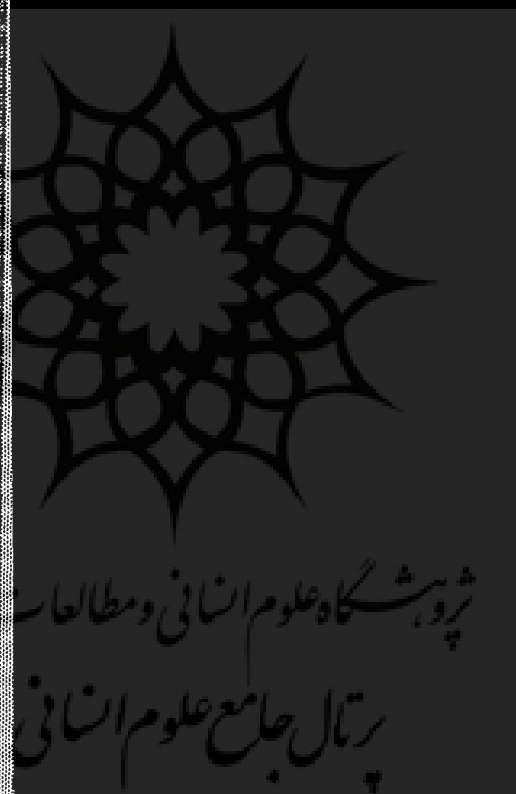
پژوهشگر:

محمد علی گنمی

۰۰۰۶۹۰

پائیز ۱۳۷۳

۸۱۴۶

صفحه	عنوان	فهرست مطالب
	فصل اول :	
	کلیات	

۲	مقدمه
۵	علت انتخاب موضوع
۸	اهمیت و ضرورت مطالعه و تحقیق پیرامون موضوع
۱۰	طرح مسأله
۱۱	اهداف تحقیق
	روش تحقیق

۱۲	فصل دوم	فهرست مطالب
۱۴	پیشگفتار	

سیر تحولات مدیریت در تاریخ زندگی انسان و بررسی اجمالی مکاتب مدیریت و نظریه های موجود و دیدگاه های اندیشمندان در این زمینه
بخش اول :

۱۶	سیر تحولات مدیریت در تاریخ زندگی انسان
۱۶	الف - رهنمای مدیریت در جوامع باستان :
۱۷	۱- امور اداری چین باستان
۲۰	۲- هند
۲۱	۳- مدیریت عمومی در مصر قدیم
۲۲	۴- یونان قدیم
۲۴	۵- اداره امور عمومی در روم باستان
۲۶	۶- اداره سازمان های عمومی در ایران باستان
۲۸	ب- سیر تحولات مدیریت در قرون وسطی
۳۲	ج- مدیریت در عصر رنسانس
۳۵	د- مدیریت در ژاپن

	بخش دوم :
۴۰	بررسی اجمالی مکاتب مدیریت و نظریه های موجود
۴۰	الف- مدیریت علمی

۴۳	ب- مدیریت اداری
۵۰	ج- نظریه بوروکراسی
۵۴	د- نهضت روابط انسانی
۶۶	ه- مدیریت رفتاری
۶۸	و- نگرش سیستمی در مدیریت
۷۳	ز- نگرش اقتضایی
	بخش سوم :

۸۰ دیدگاهها و اندیشه‌های بزرگان در زمینه رهبری و مدیریت

۸۰	- اندیشه مدیریت
۸۱	- اندیشمندان و مدیریت
۸۲	۱- سقراط
۸۴	۲- افلاطون
۸۸	۳- ارسطو
۹۲	۴- فارابی
۹۵	۵- ابن‌سینا
۹۶	۶- خواجه نصیر الدین طوسی
۱۰۷	۷- غزالی
۱۱۴	۸- خواجه نظام الملک
۱۱۸	۹- ابن‌خلدون

فصل سوم :

روابط انسانی

۱۲۵	فهرست مطالب
	بخش اول :

۱۲۷	الف- تاریخچه پیدایش روابط انسانی و سیر تحول و تکوین آن
-----	--

۱۳۴	ب- طبقه‌بندی دوره‌های تاریخی روابط انسانی
	بخش دوم :

۱۳۶	بررسی مفاهیم و تعاریف روابط انسانی :
-----	--------------------------------------

۱۳۶	مفهوم دانش روابط انسانی
۱۳۸	چهار نکته ضروری برای مدیران از دیدگاه دانش روابط انسانی
۱۴۲	اهمیت روابط انسانی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مفاهیم اساسی و ابط انسانی:

۱۴۴

الف - طبیعت انسان:

۱۴۵

۱- تفاوتهای فردی

۱۴۵

۲- کل انسان

۱۴۶

۳- سلوک و انگیزش

۱۴۶

۴- عزت نفس و شان انسان

۱۴۷

ب - کیفیت ساز مانها:

۱۴۹

۱- سیستم اجتماعی

۱۴۹

۲- نفع متقابل

۱۴۹

تعاریف و ابط انسانی و دانش آن

۱۵۱

چند نکته پیرامون تعریف اخیر و ابط انسانی

۱۵۴

موضوع و ابط انسانی

۱۵۵

اهداف و ابط انسانی

۱۵۷

سه قانون کلی در و ابط حسنه

۱۵۹

اشکال مناسب ابطه حسنه از دیدگاه و بیلیامسون

۱۶۰

توصیه های و ابط به مدیران در برقراری و ابط حسنه

۱۶۱

عواملی که باعث ایجاد و تحکیم و ابط انسانی می شود

۱۶۱

علائم و نشانه های وجود اختلال در و ابط انسانی

۱۶۳

فصل چهارم

فهرست مطالب و ابط انسانی در مدیریت اسلامی

۱۶۷

بخش اول:

مدیریت و سازمان از دیدگاه اسلام

۱۷۵

ضرورت بررسی مدیریت

۱۷۵

معنای لغوی مدیریت و مدیریت

۱۷۸

و اژه های و اژه در منابع اسلامی در زمینه های مدیر، مدیریت و رهبری

۱۸۰

امامت

۱۸۴

ولایت

۱۸۴

تعاریف مدیریت

۱۸۶

نمونه هایی از تعاریف مدیریت

۱۸۷

مدیریت اسلامی

۱۸۹

نمونه هایی از تعاریف مدیریت اسلامی

۱۹۱

و ویژگی های تعاریف مدیریت اسلامی

۱۹۳

تعاریف رهبری

۱۹۴

تفاوت های مدیریت و رهبری

۱۹۶

مقایسه بین مدیریت و رهبری

۱۹۹

عناصری که مدیریت را باید بر اساس آن کار کنند:

۲۰۰

الف - اساس فلسفی

۲۰۰

ب - نظریه های تئوری و تجارب

۲۰۰

ج - موقعیت و شرایط

۲۰۲

د - مدیر

۲۰۵

مدیر اسلامی باید از صفات رهبری برخوردار باشد

۲۰۶

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۲۰۹	اهد اف کلیری رهبری و مدیریت در اسلام
۲۱۴	اصول و مبانی مدیریت اسلامی
۲۱۹	سلسله مراتب رهبری و حکومت در اسلام
۲۲۰	سلسله مراتب در حکومت امام علی (ع)
۲۲۳	ویژگیهای عمومی مدیریت از دیدگاه اسلام
۲۲۵	شرایط رهبری و مدیریت
۲۲۷	ویژگیهای جسمی، اخلاقی و رفتاری رهبر و مدیر مسلمان بر اساس
۲۳۴	قرآن کریم و نهج البلاغه
	برداشتی مدیریت از تئوریهای علی (ع) به مالک اشتر

سازمان

۲۳۵	چند نمونه از تعاریف سازمان
۲۳۶	انواع سازمان
۲۳۹	۱- سازمان رسمی
۲۳۹	چند نمونه از تعاریف سازمان رسمی
۲۴۰	۲- سازمان غیررسمی
۲۴۱	چند نمونه از تعاریف سازمان غیررسمی
۲۴۲	آفرینش بعد از آن یک نظام، سیستم و سازمان تولیدی
۲۴۴	

بخش دوم:

انسان شناسی از دیدگاه اسلام

۲۵۴	اهمیت و ضرورت شناخت انسان
۲۵۴	جهان هستی از دیدگاه اسلام
۲۵۷	هدف از بودن جهان آفرینش
۲۵۷	جهان بینی و افعی
۲۵۹	ویژگیهای و افعیات جهان هستی:
۲۶۱	۱- محدودیت
۲۶۱	۲- تغییر
۲۶۱	۳- وابستگی
۲۶۲	۴- نیازمندی
۲۶۲	۵- نسبیت
۲۶۳	خداوند حاکم مطلق و فرمانروای هستی
۲۶۵	خداوند محور و مرکز همه امور
۲۶۵	انسان خلیفه خداوند
۲۶۷	خاتمیت
۲۶۹	علل تجدید نبوتها
۲۷۱	انسان و ابعاد شخصیت او
۲۷۳	انسان در اسلام و قرآن
۲۷۹	آفرینش از دیدگاه قرآن
۲۸۳	ارزشهای انسان
۲۸۷	ضد ارزشهای انسان
۲۹۰	سیمای حقیقی انسان
۲۹۱	ابعاد وجودی انسان:
۲۹۳	۱- علم و ادبانی
۲۹۴	۲- خیر اخلاقی
۲۹۴	۳- جمال و زیبایی
۲۹۵	۴- تقدیس و پرستش
۲۹۵	

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

- ۲۹۵ - ۵. خلاقیت و ابتکار
 ۲۹۶ - تعابیر قرآن کریم درباره انسان
 ۲۹۸ - نیازهای انسان
 ۳۰۰ - انواع نیازها
 ۳۰۲ - سلسله مراتب نیازها
 آگاهیه‌های انسان
 سیمای انسان کامل در اسلام

بخش سوم :

- ۳۱۰ - **روابط انسانی در مدیریت اسلامی**
 ۳۱۰ - مفهوم روابط انسانی در مدیریت
 ۳۱۲ - مفهوم اسلامی روابط انسانی در مدیریت

- ۳۱۳ - **روابط انسان از دیدگاه اسلام و قرآن :**
 ۳۱۴ - ۱- رابطه انسان با خدا
 ۳۱۶ - ۲- رابطه انسان با خود
 ۳۲۰ - ۳- رابطه انسان با دیگران
 ۳۲۳ - ۴- رابطه انسان با جامعه
 ۳۲۶ - و ویژگی‌های سنت‌های اجتماعی از دیدگاه اسلام :
 ۳۲۶ - ۱- عمومیت داشتن
 ۳۲۶ - ۲- عدم تبدیل و تحویل پذیری
 ۳۲۷ - ۳- خدایی بودن
 ۳۲۷ - ۴- آزادی و مختار بودن
 ۳۲۸ - ۵- اجتماعی بودن
 ۳۲۸ - ۶- این جهانی بودن
 ۳۲۸ - ۷- صلاح اندیشی
 ۳۳۰ - ۵- رابطه انسان با تاریخ
 ۳۳۴ - ۶- رابطه انسان با طبیعت
 ۳۳۶ - ۷- رابطه شیطان با انسان

- ۳۳۹ - **حقوق بنای روابط انسانی در مدیریت اسلامی :**
 ۳۳۹ - ۱- معنای حق
 ۳۴۰ - ۲- تعریف حقوق و قاعده حقوقی
 ۳۴۰ - ۳- معنای حقوق
 ۳۴۲ - نظریه اسلام درباره حق
 ۳۴۴ - اقسام حقوق در نهج البلاغه
 ۳۴۶ - روابط انسانی و حقوق در مدیریت اسلامی

- ۳۴۸ - **عدالت پایه و اساس روابط انسانی در مدیریت اسلامی**
 ۳۴۸ - ۱- تعریف عدالت
 ۳۴۹ - ۲- عدالت از دیدگاه اسلام
 الف - معنی و مفهوم عدل
 ۳۴۹ - ۱- موزون بودن
 ۳۵۰ - ۲- تساوی و نفعی هر گونه تبعیض
 ۳۵۰ -

۳- رعایت حقوق افراد و عطا کردن به هر صاحب

۳۵۰ حق، حق اورا

۳۵۱ ۴- رعایت استحقاقها در افاضه و جود

۳۵۱ ب- تعریف عدالت از دیدگاه علی (ع)

ج- جود بهتر است یا عدل؟ (کاربرد عدالت در روابط انسانی)

۳۵۱ د- عدالت یکی از اهداف بعثت انبیاء

۳۵۵ - رابطه مدیریت و عدالت

۳۵۶ - مفهوم و روابط عادلانه در مدیریت

۳۵۸ - مساوات چیست؟

۳۵۹ سطوح و ابعاد

۳۶۲

۳۶۲ - دیدگاه اسلام درباره روابط بین الملل

۳۶۴ - روابط متقابل مدیران و دیگران:

۳۶۴ الف- روابط مدیران و افراد مافوق:

۳۶۵ ۱- روابط بر اساس ارزشها و مقررات

۳۶۵ ۲- روابط توأم با احترام

۳۶۶ ۳- روابط توأم با انتقاد

۳۶۶ ۴- رابطه بر اساس دادن پیشنهادات لازم به مافوق

۳۶۷ ب- روابط مدیران و افراد همسطح:

۳۶۷ ۱- رابطه بر اساس امر بمر و فو نهی از منکر

۳۶۹ ۲- ایجاد صمیمیت و برقرار کردن ارتباط صمیمی

۳۶۹ ۳- توسعه روابط با ایجاد محیط مشاوره

۳۷۳ ۴- رابطه بر اساس همکاری و تحسین نه تجسس

۳۷۴ ج- روابط متقابل مدیران و کارکنان

۳۷۵ ۱- اعتقاد به اختیار مبنای روابط متقابل

۳۷۶ ۲- رابطه بر اساس حقوق و عدالت

۳۷۷ ۳- رابطه بر اساس مشورت متقابل

۳۷۹ ۴- رابطه بر اساس مهم تلقی کردن نظر دیگران

۳۸۰ ۵- رابطه بر اساس ملاطفت و توجه به نیازهای اساسی و انی

۳۸۲ ۶- رابطه بر اساس ایهام زدائی

۳۸۶ د- روابط متقابل مدیران و مردم:

۳۸۶ ۱- برخورد ملاطفت آمیز با مردم (مردم گرایی)

۳۸۷ ۲- رعایت عدالت در روابط (برخورد عادلانه)

۳۸۸ ۳- بهره‌یز از منت گذاشتن بر مردم

۳۸۹ ۴- ضرورت تماس مستقیم با مردم

۳۹۰ ۵- رسیدگی به مشکلات و خواسته‌های بحق مردم

۳۹۲ ۶- نظارت دقیق بر افرایان در برخورد با مردم

۳۹۳ ۷- مهم تلقی کردن نظر مردم و عبرت گرفتن از گذشتگان

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۸- انتظار تعریف ، تملق و بکار بردن القاب ،

۳۹۴

از مردم نداشتن

۹- سایر مواردی که ضرورت دارد در روابط مدیران و

۳۹۵

مردم رعایت شود :

فهرست مطالب

۳۹۷

فصل پنجم :

مقایسه روابط انسانی در مدیریت اسلامی و سایر مکاتب

پیشگفتار

۴۰۰

بخش اول-

مدیریت از دیدگاه اسلام و سایر مکاتب :

۴۰۱

قسمت نخست - مطالعه تطبیقی بین مدیریت از دیدگاه اسلام و

دیگر مکاتب :

۴۰۱

اصول و ضوابط دقیق مدیریت اسلامی :

۴۰۳

الف - اهمیت تولید و حدود مصرف

۴۰۳

ب - آزادی و حدود آن در اسلام

۴۰۴

ج - روش تربیتی در اسلام

۴۰۵

شیوه اداره امور در اسلام :

۴۰۶

الف - تقسیم کار

۴۰۸

ب - منشا اختیار و موارد تفویض آن

۴۰۹

ج - تمرکز و عدم تمرکز

۴۱۱

د - لزوم برقراری شبکه اطلاعات

۴۱۲

ه - سلسله مراتب اداری

۴۱۲

و - انگیزش

۴۱۳

قسمت دوم - مطالعه تطبیقی بین وظایف مدیریت از دیدگاه اسلام و

دیگر مکاتب :

۴۱۴

الف - برنامه ریزی

۴۱۵

ب - هماهنگی

۴۱۷

ج - سازماندهی

۴۱۷

د - رهبری

۴۱۸

ه - کنترل امور

۴۱۹

و - بکارگیری و استخدام

۴۲۰

گفتار آخر

۴۲۱

مقایسه ارکان مکاتب فلسفی

۴۲۴

مقایسه ویژگیهای مدیریت اسلامی و غربی و شرقی

۴۲۶

بخش دوم -

مقایسه انسان شناسی در اسلام و سایر مکاتب :

۴۲۹

- نظرات برخلاف انشمندها در باره طبیعت انسانی

۴۲۹

- نگرشی جامع به انسان (انسان شناسی قرآن)

۴۳۱

- طبیعت و فطرت انسان

۴۳۵

- طبیعت انسانی از دیدگاه ماسکوسم

۴۳۶

- ۴۳۷ - مخاطب قرار دادن در اسلام و سایر مکاتب
- ۴۳۸ - اصول ثابت طبیعت انسانی
- ۴۳۰ - اصول ثابت انسانی از دیدگاه قرآن
- مقایسه تفاوت معیار قرار دادن خداوند و انسان
- ۴۴۸ و بررسی تاثیر آن در روابط انسانها

بخش سوم -

۴۵۱ مقایسه روابط انسانی در مدیریت اسلامی و سایر مکاتب :

- ۴۵۱ - اهمیت روابط انسانی از نظر مدیریت
- ۴۵۲ - دیدگاه کلی اسلام و سایر مکاتب در باره روابط انسانی
- ۴۵۵ - نیازهای انسانی از دیدگاه اسلام و سایر صاحب نظران
- ۴۵۵ الف - دیدگاه کلی در باره نیازها
- ۴۵۶ ب - انواع نیازها
- ۴۵۹ - نظریه هنری الکساندر ماری در باره نیازها
- ۴۶۱ - نظریه لی جی کرو و سباخ در باره نیازها
- ۴۶۲ - سلسله مراتب نیازها و مقایسه آن با دیدگاه اسلامی
- ۴۶۴ - رابطه انگیزه ها و نیازها
- ۴۶۵ - انگیزه ها در اسلام
- ۴۶۷ - ضرورت وجود انگیزه در اعمال

۴۶۸ فهرست مطالب

فصل ششم

- ۴۶۹ - نتایج و یافته های تحقیق
- ۴۸۷ - محدودیتها و ارائه پیشنهادات

۴۸۸ فهرست منابع و مآخذ فارسی

۴۹۸ فهرست منابع و مآخذ نشریات و مجلات

۴۹۹ فهرست منابع و مآخذ عربی

۵۰۰ فهرست منابع و مآخذ انگلیسی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات

مقدمه

علت انتخاب موضوع

اهمیت و ضرورت مطالعه و تحقیق پیرامون موضوع

طرح مساله

اهداف تحقیق

روش تحقیق

شپوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی